

Bindend studieadvies

Met beide benen op de grond

DOOR LISETTE GRIEP

De Minister van OCW heeft de Inspectie van het Onderwijs gevraagd onderzoek te doen naar de wijze waarop het bindend studieadvies in de praktijk wordt uitgevoerd. In februari 2010 heeft de Inspectie het onderzoeksrapport 'Met beide benen op de grond' uitgebracht. In deze bijdrage een samenvatting van het rapport.

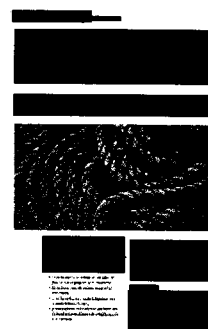
In 1993 is het bindend studieadvies wettelijk vastgelegd in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). De argumenten die ten gunste van de invoering van het bindend studieadvies naar voren werden gebracht, waren dat het een instrument is om:

Daar tegenover werd gesteld dat ongeschiktheid voor een studie niet alleen uit het eerste jaar kan worden afgeleid. Dat het bindend studieadvies de oorzaken van studie-uitval en -vertraging niet aanpakt, waardoor het rendement niet zal verbeteren. Bovendien vergt invoering van het bindend studieadvies de nodige inspanningen van een onderwijsinstelling.

CONCLUSIES

Uit het onderzoek van de Inspectie komt naar voren dat 98% van de hbo-opleidingen en 43% van alle wo-opleidingen in het studiejaar 2007-2008 een bindend studieadvies hanteert. Waarbij gemiddeld een norm van 40 studiepunten, oftewel tweederde van het totaal aantal studiepunten van het eerste jaar wordt gehan-

teerd. Deze norm is volgens de Inspectie realistisch. Toch leidt dit ertoe dat binnen deze opleidingen 18% van de studenten in het hoger beroepsonderwijs en 19% van de studenten in het wetenschappelijk onderwijs een bindend studieadvies krijgt.

Naast de norm is de Inspectie positief over de voorlichting rondom het bindend studieadvies, de studeerbaarheid van onderwijsprogramma's, de studiebegeleiding na een waarschuwing voor een aanstaand bindend studieadvies en de beroepsmogelijkheden na een bindend studieadvies. Minder positief is de Inspectie over de manier waarop de instellingen omgaan met de wettelijke verplichting tot het geven van waarschuwingen voor een bindend studieadvies, aangezien deze waarschuwingen niet of vanwege een mechanisch bureaucratische procedure en administratieve fouten vaak ten onrechte worden verstrekt. Daarnaast leidt gebrek aan transparantie en tijdsdruk aan het eind van het eerste jaar soms tot een onbevredigende toekenning en afhandeling van het bindend studieadvies. Ook worden beroepstermijnen niet altijd nageleefd. Als laatste constateert de Inspectie dat de verwijzende functie van de propedeuse en het behoud van studenten voor het hoger onderwijs in gedrang kunnen komen, omdat de studenten na een bindend studieadvies onvoldoende begeleid worden.

AANBEVELINGEN

De Inspectie van het Onderwijs doet in het rapport een zestal aanbevelingen aan de hoger onderwijsinstellingen ter verbetering van het bindend studieadvies.

- 1 Een bindend studieadvies als instrument voor selectie dient te worden gedragen door een eerste studiejaar dat voldoet aan de oriënterende, selectieve en verwijzende functies van de propedeuse, voldoende studeerbaar is en is ingebed in een samenhangend systeem van intakegesprekken, studiebegeleiding en andere voorzieningen om binding van studenten met de studie te bewerkstelligen.
- 2 Om de inhoudelijke validiteit van het bindend studieadvies te vergroten dient het oriënterend karakter van de propedeuse in voorkomende gevallen te worden versterkt. Bij beroepsopleidingen gaat het dan om het aanbieden van beroepsoriënterende elementen. Bij zowel beroepsopleidingen als wetenschappelijke studies dienen zogeheten 'inleidende' vakken tevens een duidelijke oriëntering te geven op de 'echte' vakken later in de bacheloropleiding.
- 3 Bij het adviseren en waarschuwen van studenten dient onderscheid te worden gemaakt tussen twee

groepen studenten: studenten voor wie, op grond van studieresultaten in de eerste maanden, uitschrijving per 1 februari de meest voor de hand liggende conclusie is en studenten voor wie een waarschuwing een zinvol steuntje in de rug is om de studie met succes voort te zetten. Voor beide categorieën is congruentie met de studiepuntenregistratie essentieel.

4. De Inspectie keurt het verstrekken van een bindend studieadvies zonder voorafgaande waarschuwing af. Instellingsbesturen dienen op dit punt de WHW uit te voeren zoals bedoeld en daarmee tevens transparantie over de besluitvorming rondom een bindend studieadvies te bevorderen.
5. Instellingen dienen uiterste helderheid te verschaffen over de gehele procedure van het bindend studieadvies, en in het bijzonder over de stappen die aan het einde van het eerste jaar genomen (kunnen) worden.
6. Instellingen dienen de exitgesprekken bij studenten die een bindend studieadvies krijgen meer systematisch ter hand nemen, zodanig dat de verwijzingsfunctie van de propedeuse daardoor beter tot zijn recht komt en wordt bijgedragen aan behoud van studenten in het hoger onderwijs.

De Inspectie concludeert dat de onderwijsinstellingen nu aan zet zijn om de uitvoeringspraktijk van het bindend studieadvies te verbeteren. Op dit moment acht de Inspectie het onnodig om dit te gaan monitoren, aangezien zij de instellingen in staat acht om zelf met de inhoud van dit rapport aan de slag te gaan.

CASUS: EEN VLAAI ALS DANK VOOR EEN BSA!

Een student was door niet goed verwerkte ingrijpende privégebeurtenissen niet in staat om zich goed op de studie te concentreren, was te veel afwezig en haalde in haar eerste jaar te weinig studiepunten. De opleiding (Fysiotherapie Zuyd) gaf haar een afwijzend bindend studieadvies, maar gaf daarbij expliciet en concreet aan dat er een mogelijkheid was om bij de opleiding terug te komen en studievertraging te beperken.

Samenvatting bsa-brief aan het eind van het eerste studiejaar:

“De commissie wil graag zien dat je je als persoon eerst wat meer ontwikkelt, door te werken, reizen of anderszins actief

te zijn. Maar vooral niet door thuis te gaan zitten afwachten. Dit houdt in dat de commissie op dit moment een bindend afwijzend studieadvies uitsprekt. Door het bindend afwijzend studieadvies ontstaat de ruimte om je op iets anders te oriënteren. Daarbij wil de commissie ervoor zorgen dat, als je toch verder gaat met fysiotherapie, dit kan gebeuren met een studievertraging die beperkt kan blijven tot één studiejaar. Periode september-december: oriëntatie en professionele hulp. Januari: verslag en plan van aanpak. Daarbij de mogelijkheid om vanaf februari als cursist eerstejaars onderwijs te volgen. Na 10 maanden: mogelijkheid om onderbouwd verzoek in te dienen om het bsa in te trekken. Op deze manier wordt het komende jaar deels gebruikt als oriëntatie en mogelijk deels als voorbereiding om de studie fysiotherapie weer op te pikken. De commissie vindt dit veel zinvoller dan je het hele jaar over te laten doen en de commissie hoopt dat je de komende periode goed zult gebruiken."

Na deze brief ontving de opleiding een vlaai van de ouders van de student. Deze opzet gaf ruimte om aan de achterliggende problemen te werken! De student is inmiddels, vijf jaar na aanvang, afgestudeerd als fysiotherapeut!

De opleiding hanteert strenge normen. Per module moeten alle onderdelen gehaald zijn om studiepunten toegekend te krijgen. Daarbij geldt als uitgangspunt: 100% aanwezig en ook beoordeling op beroepshouding en inzet. Bij twijfel wordt studenten het nadeel van de twijfel gegeven...

De Examencommissie kan zich hierdoor concentreren op de studenten met te weinig studiepunten. Zij bespreekt drie maal per jaar de studievoortgang en analyseert waar mogelijke knelpunten zitten en rapporteert dit aan de student en diens begeleider. Bij twijfel of de studie haalbaar is, worden aan het eind van het jaar of tussentijds individuele extra herkansingen of compensatieopdrachten gegeven. De opleiding kent nauwelijks studie-uitval na het eerste jaar, een

relatief hoog studierendement en de studenten zijn erg positief over de opleiding.

Peter Hilderink, Directeur opleidingen Biometrie, Fysiotherapie, Logopedie. Faculteit Gezondheid & Techniek Hogeschool Zuyd

FEITELIJKE GEGEVENS

Het is een goede zaak dat de praktijk van het Bindend Studieadvies bij hbo en wo onderzocht en geëvalueerd wordt. Al te vaak blijven effectmetingen van dergelijk maatregelen achterwege. Het rapport baseert zich daarbij wel op een enquête die onder BSA-coördinatoren is gehouden. Het rapport refereert nauwelijks aan feitelijke gegevens die door monitoring, evaluatieonderzoek en exitonderzoek bij de instellingen zelf voorhanden zijn. Conclusies zijn daarom voor een groot deel gebaseerd op indrukken van de coördinatoren en minder op de feitelijke gegevens op zich. De inspectie constateert dat er gevallen zijn waar negatieve adviezen afgegeven worden zonder voorafgaande waarschuwing. Dit is een opmerkelijke constatering en vermoedelijk eerder gebaseerd op het ontbreken van gegevens bij de Inspectie hieromtrent, dan vanwege een werkelijk achterwege blijven van waarschuwingen. Vanwege de ernst van de situatie, wanneer voorafgaande waarschuwingen niet worden gegeven, lijkt het wenselijk dat de Inspectie deze gegevens nog eens opnieuw analyseert.

De Inspectie tekent aan dat het BSA er 'toch' toe leidt dat 18% van studenten in het hbo en 19% in het wo een negatief BSA krijgen. Dit lijkt negatief, maar betekent feitelijk dat de selectieve functie van het BSA blijkbaar goed is en dat een onnodig verlies van inschrijvingsduur van studenten daadwerkelijk voorkomen wordt. Want vaker is al geconstateerd dat de uitval ook zonder BSA plaatsvindt, maar dat het BSA deze uitval sterk vervroegt (en daarmee de kansen van een student om elders succesvol verder te studeren vergroot). Uitval door BSA en vroege uitval in het begin van de studie hoeft in deze zin niet als negatief aangemerkt te worden, maar kan een zeer positieve functie hebben (vergroting studiesucces elders). Wat betreft exitgesprekken en de verwijzingsfunctie bij een negatief BSA is de ervaring bij opleidingen dat daar, waar dit getracht wordt, veel studenten vaak toch niet op een dergelijk toegestoken hand reageren en veelal hun eigen weg zoeken. De Inspectie suggereert echter waarschijnlijk terecht dat dit vaak meer systematisch aangepakt zou kunnen worden.

Ad Scheepers

beleidsadviseur onderwijs bij de Rotterdam School of management

HALO LEGT DE LAT HOGER

De Haagse Academie voor Lichamelijke Opvoeding (HALO) heeft vanaf cursusjaar 2007 als experiment de grens van het negatief bindend studieadvies verhoogd van 40 naar 50 studiepunten. Dit omdat de opleiding wordt geconfronteerd met langstudeerders, die in de beginfase van de opleiding een achterstand oplopen (staartproblematiek). Een student mag 2 jaar over de propedeuse doen. Wanneer een student in de propedeuse 41 punten behaalt, ontloopt hij een negatief bindend studieadvies en gaat hij door naar het tweede studiejaar met een achterstand van 19 studiepunten. In het tweede jaar moet hij die 19 punten inhalen en ook verder met het hoofdfaseprogramma. De ervaring leert dat de achterstand cumuleert. De gedachte is om de staart bij de kop aan te pakken. Met andere woorden: in de propedeuse gaat de lat naar 50 studiepunten. De student moet beter presteren om door te mogen studeren. Uit de resultaten van cohort 2007 en 2008 kan de conclusie getrokken worden dat de studenten nu hoger springen. Gemiddeld stijgt het aantal behaalde studiepunten met 7. Ten opzichte van voorgaande jaren is sprake van een gemiddelde stijging van 10% van het aantal negatieve adviezen na 1 studiejaar. De selectie in het tweede studiejaar is echter sterk teruggelopen. Kortom: de uitval geschiedt in het eerste studiejaar. Zowel voor student als voor de opleiding is dit een positief gegeven. Neen, de HALO kent een zeer intensief begeleidingsprogramma dat zich kenmerkt door kleinschaligheid en continuïteit. Iedere groep van 8 studenten heeft een coach en die begeleidt de student zowel binnenschools als tijdens de stage. De maatschappelijke tendens is dat er weer eisen gesteld mogen worden. Mede hierom zet de HALO haar beleid voort.

Emile van den Haak
Opleidingsmanager HALO

- *de oriënterende, selectieve en verwijzende functie van de propedeuse te realiseren;*
- *bij te dragen aan de verbetering van het rendement;*
- *onnodig verlies van inschrijvingsduur van studenten te voorkomen;*
- *positief effecten te bereiken in het kader van de kwaliteitsbewaking en de arbeidsvreugde van docenten.*